

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.III.467/2019/5.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Székely Ákos, a tanács elnöke
Dr. Sebe Mária, előadó bíró
Dr. Márki Zoltán, bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2019. október 3.
Az ügy tárgya: csalás büntette és más bűncselekmény
Terhelt:

Első fok: Szolnoki Járásbíróság, 42.B.287/2014/71., ítélet, tárgyalás,
2017. szeptember 26.
Másodfok: Szolnoki Törvényszék, 9.Bf.14/2018/6., ítélet, nyilvános ülés,
2018. szeptember 20.

Az indítvány előterjesztője: a terhelt védője
Az indítvány iránya: a terhelt javára, enyhítésre

Rendelkező rész

A csalás büntette és más bűncselekmény miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a Kúria a terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálv a Szolnoki Járásbíróság 42.B.287/2014/71. számú, illetve a Szolnoki Törvényszék 9.Bf.14/2018/6. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

- [1] A Szolnoki Járásbíróság a 2017. szeptember 26-án kihirdetett 42.B.287/2014/71. számú ítéletével a terheltet folytatólagosan elkövetett csalás büntette [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés bc) pont, (6) bekezdés b) pont] és 4 rendbeli hamis magánokirat felhasználásának vétsége (Btk. 345. §) miatt halmazati büntetésül 4 évi börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre ítélte és 4 évre eltiltotta a közügyek gyakorlásától. A magánfelet polgári jogi igényének érvényesítésével a törvény egyéb útjára utasította, míg a Zrt. által előterjesztett polgári jogi igényt elutasította. Rendelkezett a lefoglalt bűnjelek kiadásáról és 249.400 forint bűnügyi költség megfizetésére kötelezte a terheltet.
- [2] Védelmi perorvoslatokat elbírálv a Szolnoki Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2018. szeptember 20-án meghozott 9.Bf.14/2018/6. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta. A terhelt szabadságvesztés büntetésének tartamát 2 évre enyhítette, azzal, hogy a büntetés fele

részének letöltése után bocsátható feltételes szabadságra. Ezt meghaladóan helybenhagyta az elsőfokú határozatot.

- [3] Az elsőfokú bíróság által megállapított és a másodfokú bíróság által tett kiegészítéssel irányadónak elfogadott tényállás szerint a Kft., amelynek a terhelt önálló cégjegyzési joggal rendelkező ügyvezetője volt, 2006 óta állt szerződéses kapcsolatban a sértettel, amelynek keretében a sértettől és annak partnereitől átvett áruk kis- és nagykereskedelmi értékesítését végezte úgy, hogy a rendszer szállítóitól a sértett nevében közvetlenül rendelhetett árut, s a szállítók a számlát a sértett felé nyújtották be, amelyet a sértett volt köteles megfizetni. A kft.-nek olyan futamidőben kellett kiegyenlíteni a számláit a sértettnek, hogy az határidőben eleget tudjon tenni a szállítók felé fennálló fizetési kötelezettségének. Az együttműködési megállapodás alapján a Kft.-nek a halasztott fizetési rendszerben vásárolt áruk fedezetére biztosítékként bankgaranciát kellett nyújtania. A sértett kikötötte, hogy amennyiben a credit limit összegét a Kft. tartozása eléri, a további áruszállítások hitelben történő lebonyolításától elállhat, mindaddig, míg a tartozás a credit limiten belülre nem csökken. 2010 áprilisáig a kft. halasztott fizetésű hitelkerete 25 millió forint volt.

Mivel a korábbi, két bank által nyújtott bankgarancia-nyilatkozatok érvényessége lejárt - hogy a halasztott fizetési rendszerben való értékesítés lehetőségét fenntartsa - a terhelt 2010. április 19. és 2011. február 10. között a szerződésben vállalt bankgarancia-nyújtási kötelezettségének látszatát keltve, a Bank Zrt. nevében 4 darab, összesen 59 millió forintról szóló valótlan tartalmú bankgarancia-nyilatkozatot készített és juttatott el a sértetthez. E bankgarancia-nyilatkozatok alapján a sértett a Kft. rendelkezésre álló hitelkeretét 59 millió forintra emelte fel.

2011. február 22-e és 2011. április 13-a között a Kft. a sértettől, illetve annak partnereitől összesen 84.481.847 forint értékben vásárolt halasztott fizetéssel árut, amely ellenértékét nem fizette meg. A fizetésre a társaságnak reális lehetősége nem volt, mivel fizetésképtelen helyzetben volt. A kft. már az első hamis bankgarancia-szerződés benyújtásakor sem volt hitelképes, jelentős adótartozást halmozott fel, adószámának felfüggesztése miatt áfa visszaigénylésre nem volt jogosult, öt banknál vezetett bankszámláit ismétlődően, 28 esetben terhelte inkasszó. Hiteltartozása miatt a Bank 2011. április 8-án a cég felszámolását kezdeményezte.

A terhelt a cég fizetésképtelenségének tudatában - a társaság likviditási problémái ellenére - úgy tudott a megnövelt hitelkeret terhére továbbra is áruvásárlásokat eszközölni, hogy a kft. fizetési képessége tekintetében rendszeres haszonszerzésre törekedve tévedésbe ejtette a sértettet, akinek összesen 84.481.847 forint kárt okozott, amelyből 23.323.260 forint megtérült.

- [4] A bíróság jogi indokolása szerint a terhelt a cég fizetésképtelenségének tudatában nyújtotta be a sértettnek a hamis bankgarancia-szerződéseket. Büntetőjogi felelőssége szempontjától irreleváns, hogy a cég könyvelése nagyfokú hiányosságot mutatott és a terhelt rossz üzletpolitikát folytatott.

II.

- [5] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt védője 2019. április 24-én terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.

- [6] Anyagi jogi sérelemre hivatkozással - a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontját és b) pont ba) alpontját megjelölve - a bűnösség törvénysértő megállapítását és emiatt törvénysértő büntetés kiszabását kifogásolta. Álláspontja szerint a terheltet a csalás vádja alól (bűncselekmény hiányában) fel kellett volna menteni, míg a hamis magánokirat felhasználásának vétsége tekintetében legfeljebb a bűncselekmény kísérlete lett volna megállapítható. Álláspontja szerint a csalás mellett a közbizalom elleni bűncselekmény megállapítására - látszólagos halmazatuk miatt - nem kerülhet sor.

- [7] A csalást illetően a védő hangsúlyozta, hogy jogtalan haszonszerzési célzat hiányában nem róható fel a terheltnek a bűncselekmény elkövetése, kiemelve a terheltnek a tartozás megtérítése érdekében

tanúsított együttműködő magatartását. Álláspontja szerint a terhelt tudattartalmára vonatkozó ítéleti megállapítással szemben a terhelt részéről azért került sor a hamis bankgaranciát igazoló okiratok felhasználására, hogy az üzleti kapcsolat a cégek között fennmaradjon és ezáltal lehetővé váljon a korábban felhalmozott tartozás kiegyenlítése is. Vitatta egyébiránt a tényállásban meghatározott kár összegét, mivel álláspontja szerint az legfeljebb 41 millió forint. Kifogásolta e körben az igazságügyi szakértő kirendelése iránti bizonyítási indítvány elutasítását.

- [8] A védő érvelése szerint a csalással halmazatban nem állapítható meg 4 rendbeli hamis magánokirat felhasználásának vétsége, mivel a közbizalom elleni bűncselekmény ez esetben a vagyon elleni bűncselekmény szükségszerű elő- vagy eszközcselekménye. Így amennyiben a folytatólagosan, különösen nagy kárt okozó, üzletszerűen elkövetett csalás büntetében a terhelt büntetőjogi felelőssége megállapítható, úgy mellőzni kell a 4 rendbeli hamis magánokirat felhasználásának vétségében a bűnösség megállapítását. Álláspontja szerint - a csalás alóli felmentés esetén - legfeljebb 4 rendbeli hamis magánokirat felhasználása vétségének alkalmatlan kísérlete állapítható meg, amely miatt a büntetés korlátlan enyhítésének vagy mellőzésének van helye.
- [9] Erre hivatkozással az ítélet megváltoztatását és a terhelt felmentését, illetve a kiszabott büntetés enyhítését kérte.
- [10] A Legfőbb Ügyészség BF.577/2019/2. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.
- [11] Kifejtette, hogy a felülvizsgálati indítvány a bűnösség megállapítását sérelmezve valójában a csalással okozott kár összezszerűsége tekintetében, valamint a terhelt által elérni kívánt célra, illetve a jogtalan haszonszerzési és károkozási célzat hiányára vonatkozóan a megállapított tényállást támadja. A terhelt cégének fizetési képessége és szándéka tekintetében megtévesztette a sértettet és ezáltal jutott ellenérték megfizetése nélkül különféle árucikkekhez. E tényekből az alapjárásban a bíróság helyesen vonta le azt a jogi következtetést, hogy a terhelt szándéka jogtalan haszonszerzésre irányult és tisztában volt azzal, hogy a megtévesztéssel megszerzett áru ellenértékének ki nem fizetésével a sértettnek kárt okoz. Emiatt a cselekmény tényállásszerű és a vagyon elleni bűncselekményben a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése nélkül került sor.
- [12] A védőnek a hamis magánokirat felhasználásának vétségével kapcsolatban elfoglalt jogi álláspontja ugyancsak alaptalan. A hamis bankgaranciát igazoló okiratok felhasználása befejeződött, amikor azokat a terhelt a sértetthez eljuttatta, aki ezek hitelességében bízva emelte folyamatosan a Kft. hitelkeretét. A fiktív okiratok a célzott joghatást érték, annak pedig nincs jelentősége, hogy a sértett később megkísérelte-e a bankgarancia érvényesítését. Mivel a közbizalom elleni bűncselekmény befejezett, a kísérletre vonatkozó jogi okfejtésnek nincs alapja.
- [13] Ugyancsak alaptalan az indítvány a halmazat megállapítását kifogásoló részében. Az állandóan követett bírói gyakorlat szerint a csalás bűncselekménye és a hamis magánokirat felhasználása esetén a bűncselekmények halmazata mindig valóságos (BH 1981.42. és BH 1986.49.).
- [14] A fentiekre tekintettel a Legfőbb Ügyészség indítványozta, hogy a Kúria a felülvizsgálati indítványnak ne adjon helyt, és a megtámadott határozatot a Be. 662. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályában tartsa fenn.

III.

- [15] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [16] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, miszerint felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős ügyszövegezett határozata

ellen van helye, és kizárólag a Be. 648. § a)-c) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe.

- [17] A törvényi feltételeknek megfelelő [a Be. 649. § (1) bekezdésében felsorolt] törvényes ok a felülvizsgálatra, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét [Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont], illetve ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, vagy a Btk. más szabályainak megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést [Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpont].
- [18] A felülvizsgálatot lehetővé tevő eljárási szabálysértéseket a törvény kimerítően sorolja fel [Be. 649. § (2) bekezdés a)-e) pont].
- [19] A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető, ezért a kívül eső anyagi vagy eljárásjogi kérdések közömbösek.
- [20] A Be. 659. § (1) bekezdése alapján a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [21] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vitatható. A jogkövetkeztetések - így a bűnösség vagy a jogi minősítés megállapításának - helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható. Az irányadó tényállást pedig a felülvizsgálati eljárásban támadni nem lehet, az a törvényben kizárt.
- [22] A felhozott állítások a tényállással ellentétes hivatkozások. Az irányadó tényállás rögzíti a terhelt terhére rótt valamennyi bűncselekmény tényállásszerű, tettesi elkövetői magatartását. A jelen ügyben arról van szó, hogy a terheltnek már a hamis bankgarancia-szerződés felhasználásakor sem állt szándékában a megszerzett áruk ellenértékének kifizetése. Az irányadó tényállás szerint a célzat már a megtévesztő magatartást megelőzően kialakult benne és tudata kiterjedt a haszon jogtalan voltára is, amit cége további működtetése, vagyoni gyarapodásának előmozdítása érdekében kívánt biztosítani.
- [23] A törvényi tényállás megvalósulásának három, egymást kiegészítő okozati összefüggés megléte a feltétele. A megtévesztő magatartásnak kell előidéznie a passzív alany tévedését, ehhez képest arra alkalmasnak, szándékosnak (és értelemszerűen más által elkövetettnek) kell lennie. E tévedésnek kell kiváltania a megtévesztett személy vagyoni jogi rendelkezését. Végül a megtévesztett személy vagyoni jogi rendelkezése és a bekövetkezett kár között szintén okozati összefüggésnek kell fennállnia. A csalás esetében tehát a kárt nem közvetlenül az elkövető megtévesztő magatartása, hanem a megtévesztett sértett vagyoni jogi rendelkezése (jelen esetben a terhelt által rendelt áruk biztosítása) okozza. A tevéssel megvalósítható tévedésbe ejtés, a hamis tudattartalom tettes általi kialakítása a passzív alanyban tipikusan történhet legális jellegű polgári jogi ügyletben a tettes teljesítési szándékára vonatkozó megtévesztéssel. A jogtalan haszonszerzés nem önálló tényállási elem, hanem a megtévesztő magatartás célzata. A célzott haszon tényleges megszerzése azonban már nem tartozik a tényállás keretei közé, azon túlnyúlik, s ezért a csalás miatti bűnösség megállapítása szempontjából közömbös.
- [24] A csalás kapcsán mind a teljesítési képességet, mind a teljesítési készséget vizsgálni kell, de mivel a bűnösség kérdését az akarati tényező dönti el, a teljesítőképesség vizsgálata csak akkor indokolt, ha van teljesítési készség (BH 2011.160.). Ehhez képest fedezet megléte esetén is megvalósul a csalás, ha a tettesnek a pénz felvételekor nem áll szándékában azt visszafizetni (BH 2000.6.). A jelen ügyben azonban arról van szó, hogy a terhelt a látszólag bankgaranciával vásárolt termékek kifizetésére a cég anyagi helyzete miatt képes sem volt.
- [25] Az irányadó tényállás szerint a célzat már a megtévesztő magatartást megelőzően kialakult a terheltben. Ennélfogva a megtévesztő tudat hiányára vonatkozó jogi álláspontnak nincs ténybeli alapja és a terhelt terhére rótt csalás bűncselekménye tényállásszerű. Mindezek alapján az eljárást

bíróságok törvényesen minősítették a terhelt cselekményét folytatólagosan, különösen nagy kárt okozó, üzletszerűen elkövetett csalás [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont bc) alpont, (6) bekezdés b) pont] büntetteként. A felülvizsgálati indítvány valójában az irányadó tényállás megalapozottságát támadta, amikor a bűnösséget kétségbe vonta.

- [26] A halmazat kérdésében a Btk. 6. § (1) bekezdése kimondja, hogy „bűnhalmazat az, ha az elkövető egy vagy több cselekménye több bűncselekményt valósít meg és azokat egy eljárásban bírálják el.”.
- [27] A Btk.-nak ez a meghatározása magában foglalja a bűnhalmazat mindkét esetét, azaz amikor a több bűncselekmény törvényi tényállását az elkövető egyetlen cselekményével (alaki halmazat), illetve több különböző cselekményével (anyagi halmazat) valósítja meg.
- [28] Kivételek természetesen a halmazat megállapítása alól a törvényhozó által törvényi egységként szabályozott bűncselekmények; továbbá azok is, amelyek nem törvényi egységek ugyan, de szoros kapcsolatuk miatt egyik cselekmény a másik nélkül nem követhető el (látszólagos halmazat).
- [29] A csalás és a hamis magánokirat felhasználása között azonban nincs ilyen szoros kapcsolat. A hamis magánokirat felhasználásával elkövetett csalás esetén az összefüggés nem tekinthető olyan szorosnak, amelynél fogva a halmazat megállapítása mellőzhető lenne. A csalás elkövetésének (a tévedésbe ejtésnek) ugyanis számtalan más formája, módja, változata van. A hamis magánokirat felhasználása útján történő tévedésbe ejtéssel elkövetett csalás csak egy a sokféle változat, elkövetési mód közül. Ezért az adott esetben a hamis magánokirat felhasználása és a csalás közötti kétségtelen összefüggés ellenére sem mellőzhető a halmazat megállapítása.
- [30] Az eljáró bíróság helytálló következtetést vont a hamis magánokirat felhasználásának vétségét illetően a bűncselekmény befejezettségére. A Btk. 345. §-a szerinti bűncselekmény elkövetési magatartása a magánokirat felhasználása. Felhasználás alatt a hamis, hamisított vagy valótlan tartalmú magánokiratnak a joghatás kiváltására (jog vagy kötelezettség létezésének, megváltozásának vagy megszűnésének bizonyítására), illetve előidézésére történő használatát (vagyis átadását, továbbítását, felmutatását stb.) kell érteni, amelynek folytán a magánokirat az elkövetői körön kívül álló más személy(ek)hez kerül. A hamis okiratok tartalma az adott jogviszony szempontjából lényeges, joghatás kiváltására alkalmas volt és a terhelt általi átadásuk a felhasználás befejezettségét jelenti. Emiatt a közbizalom elleni bűncselekmény kísérletére vonatkozó jogi okfejtés alaptalan.
- [31] A védői kifogás a jelenleg hatályos Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontjában írt felülvizsgálati okra is vonatkozik. A büntetéskiszabás önmagában felülvizsgálat tárgyát nem képezheti (BH 2005.337.). Ebből következően, ha törvényes a minősítés, akkor a büntetés törvényessége kérdésében csak akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a kiszabott büntetés (illetve annak neve, mértéke) a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik. A jelen ügyben ez nem áll fenn. Mivel a terhelttel szemben - a Btk. 82. § (2) bekezdés b) pontja szerinti enyhítő rendelkezés kimerítésével - kiszabott szabadságvesztés büntetés és a közügyektől eltiltás mellékbüntetés mértéke szintén törvényes, így az indítvány alaptalanul sérelmezi a büntetéskiszabást.
- [32] Következésképpen a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt és a megtámadott határozatot a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsulésen, a Be. 662. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályában fenntartotta.

IV.

- [26] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 653. § (1) bekezdése értelmében, figyelemmel a Be. 617. §-ára a Be. 614. § (2) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

[27] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 652. § (7) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. Az ugyanazon jogosult által ismételtelen előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételtelen előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja [Be. 656. § (4) bekezdés].

Budapest, 2019. október 3.

Dr. Székely Ákos s.k. a tanács elnöke, Dr. Sebe Mária s.k. előadó bíró, Dr. Márki Zoltán s.k. bíró

Kiadmány hitelül:

bíróági ügyintéző